

Az éjféli gyors

A hálókocsiban három nő bosszankodva cibálta le csomagját a „betolakodó” felső fekhelyéről, de azért a könyökmankóért, amely az érkező kezéből a két ajtó között zajt csapva leesett, mindhárom lehajoltak. Udvariasan, de nem túlozva megköszönte. Látszatra nyugodtan várta, amíg a kései érkezése miatti meglepetésükből magukhoz térnek, s főleg azért, hátha valamelyiküknek eszébe jut felajánlani az alsó fekhelyet. Csakhogy az együttérzés, amiből megtanult nemcsak hasznos húzni, hanem cinikusan derülni is rajta (nem lenne itt számomra egy egészséges láb?), nem határtalan. A hármuk közül egyik csomagolt, kettő segített neki, hogy átköltözhessen helyére a mellettük lévő fölkébe.

A most már négy nő zűrzavaros viselkedését a szűk térben hűen tükrözte a szürkületben az ablaküveg képe. Az, aki fölösleges lett, az orrát fintorgatta, mintha a későn jött éjszakai társ hozta illat szerint akarta volna kitalálni társadalmi helyzetét. Rosszul palástolt érdeklődéssel tapogatta a könnyű, feltűnően divatos köpenyét, amely a válláról csúszott lefelé s a hervadozó szépségével és korával nem volt összhangban. Csupán az idény divatjának egy példánya volt egy rosszul választott rokkant bábun. Sikerült még megfordítani a névjegytartót a kicsi bőröndön, de egy nyugodt hang megállította mondván, ne erőlködjék, úgysem látja a homályban, Mária Abrihámová a nevem, érettségi találkozóra utazom, csak reggel hétkor szállok le a vonatról.

Kis tévovázás után kiderült, hogy semmi érdekes, a kíváncsiság csupán szakmai jellegű, a nők munkatársak – varrónők, egy külföldi cégnek dolgoznak, amely kiváló alkalmazottainak kirándulást szervezett, ők foglalták el a hálókocsi nagyobb részét. A kolléganőjüknek a szomszédban van helye, semmi vész, a hölgynek pedig szép a köpenye, hát pardon...

A hölgyek sietve kicsusszantak a folyosóra, amely ezalatt nevetéstől, beszéd-től, tréfálkozástól volt hangos. Valaki eltört valamiféle üveget, alighanem poharat, a folyosón dübögés és rövid civakodás támadt.

Mielőtt felkapaszkodott a felső fekhelyre, szerte volna a vidám társaságot inteni – csendesebben nem lehetne? Azonban időben észbe kapott, hogy ez nem iskolai kirándulás, ahol parancsolhatna, s önmagát kezdte okolni, önmagától kérte számon, miért határozott úgy, hogy az éjféli gyorsal utazik arra az amúgy sem jelentős érettségi találkozóra. Már harminc év telt el az-

óta. Harminc év! Az akkori érettségizők még egészen másképpen csókolóztak, nem tátották oly sóváran a szájukat, mint a telhetetlen verébfiókák. Harminc év! Akkor még az érettségiző lányok legalább kilencven százaléka szűz volt, pedig ugyanolyan kíváncsiak voltak a tiltott gyümölcsre, mint a mai lihegő „türelmetlenkék”. Eh, sóhajtott fel félhangosan – vénülő erénycsósz. Más világ van, egyre gyorsuló, mint a dombról guruló kerék. A folyosón ekkortájt hallgattak el a rekedtes hangok. A két nő óvatosan nyitotta ki az ajtót, s visszafojtott vihogással bújtak fekhelyükre.

A kerek monoton hangja, összecsengve a sínekkel – tovább, tovább, tovább – elandalította. De hova tovább? Kihez? Anya sincs ott, apa sincs ott. A szél elvitte füstjüket a felhőkkel együtt – tehát nem lettek porból porrá, ahogy remélték. Lehet, hogy a szülőfalu végi temetőbe már csak éjjelente szállnak vissza sírdogálni.

Nem érzékenyedik el! Más emlékek folyamába próbál elmerülni. Az osztálytársak, igen, velük találkozik. Megakadt mindjárt az első padnál. Anca! Istenem, de milyen? Végképp kiesett az emlékezetéből a vezetékneve. Nagyon igyekezett az első padot meg Ancsát szándékosan átugorni és felidézni a további osztálytársait, hanem Anca csak mindig visszatért, mint az elhallgatott bűn, vagy mint a nevetséges figyelmeztetés – vigyázat a szklerózisra, először a nevek vesznek feledésbe.

A többi iskolatársat minden gond nélkül sikerült felidézni rájuk tapadt jelzőjükkel, ragadványnevükkel, diákkori csínyjeikkel, szólásaikkal és drámáikkal. Csak ez az Anca! De hisz rájön ő, ha majd a nyakába borul. Biztosan a vezetékneven szólítja majd. De hát mégiscsak baj, hogy ez az Anca így fölkaparta, ki tudja, mikor alszik majd el. Mocarogni kezdett, forgolódni, képzeletében bizarr, valótlan emberek, képek jelentek meg. Egyszeriben zavaros, bizonytalan lett minden. Az érettségi találkozó célállomásán kiszállt az éjféli gyorsból éjnek idején. Nem reggel hétkor kellett volna kiszállnia? És milyen furcsa a Hold – a holtak Napja. Ugyan honnan vette ezt a hülyeséget, hogy a Hold a holtak Napja? A diákjainak egészen mást tanított a Holdról. Ez valószínűtlen. Csak erre a pillanatra van odaszegezve, szilárdítva az apai lomtárból való vaskamrákkal. Reszket, a hideg rázza, fél tőle. A Hold kékes fényt vet a fák sudarára, ezüstbe vonja koronájukat. De ez csak díszlet... bizonyára, mert a peronon sehol egy emberfia, a forgalmista sem jelent meg füttyszóval indítani vagy fogadni az éjféli gyorsot. Csak ül a vasúti irodában, a feje fölött lámpaernyő nélküli nagy sárga égő himbálódzik. Örömeiben be akar neki kopogni az ablakon – forgalmista uram, itt vagyok! Meg szokta

csipkedni az arcom... S akkor az újságos bódénál megpillantotta az egyetemista Elemért. Ünnepi alkalmakkor sok nyüzsgést és nagyvilági hangulatot hozott magával a nagyvárosból az álmos szülőhelyre... Úgy fest, mint az ezüsthényű fák. Miért éppen Elemér várja? Hát persze! Kinek kellene várnia? Az érettségizőknek? Nem is férnének el a peronon, ahogy mindannyian teljes nyíltsággal bolondoznak. Még tán kissé ő is, csendben, meghúzódva. Követte a tekintetével, vajon észreveszi-e, hogy ő is létezik a világon, a szerelem jelöltje, bár egyelőre csak gyötrelmesen boldog állapotban, jól elrejtve, ki nem mondottan, ott, ahol a szerelem érzetének gyökerei vannak.

Fölébredt. Hát persze, Ancsát Gregovának hívták! És bár az alatta fekvő hölgy reménytelenül fújtatott és horkolt, visszazuhant álmába. Tanácstalanul áldogál Ancsával az iskola előtti betonon. Elment az autóbusha. Anca hevesen integet a karjával, és megállítja a motorbiciklis Elemért – hej, állj! Elviszed Máriát a közösségi házba tréningre. Elemér azonban ellenkezik:

– De...

– Semmi de... – határoz Anca. – Nem tudod, hogy Mária a társastánc döntőse és te titkos szerelme vagy?

Nemcsak az alatta fekvő, vaddisznó rőfögéséhez hasonló hangos horkolása ébresztette fel álmából, hanem a testek melegének felszálló illata is. – Hölgyem! Ne horkoljon! Forduljon oldalra! A hölgy meg se moccant, hanem ő az ébredéssel ismét a harminc év előtti keserű valóság állapotába került, amivel már soha nem lehet semmit kezdeni.

A március végi, húsvét előtti pocsék időben a motorkerékpáron vacogtak a fogai, a félméteres haja mögötte lobogott a szélben, s mivel Anca a nyílt utcán már úgyis elárulta titkát, egészen másként ölelte át Elemért, mint más motorost. A fejét a hátának támasztotta – a szívük oly közel dobogott, hogy Mária szinte hallotta dobbanásukat.

Esztelenül, tán csak tréfából egy éneklő katonai autó követte őket. A „csobogaj-nebogaj” refréneken kívül másra nem is emlékszik. Helyébe másik kép jelent meg, amint Elemér fehér koporsója mögött sötétvörös bársonypárnáskán Anca Gregová viszi a rozmaringot és a fehér vőlegényi bokrétát. Ilyen volt az itteni szokás: vőlegényként kísérni utolsó útjára a legényt. Ha a fehér koporsóban Máriát vinnék, a bársony párnáskán a rozmaringot meg a bokrétát valamelyik osztálytársa vinné, talán Berec.

Az alatta fekvő horkoló végre abbahagyta, ő meg ismét álomba merült, amely a város központjába, a Fő utcán lévő iskolájához vitte. Az út hirtelen az Almafa utca felé kanyarodott, a kastély

parkjához. Elemér leszakított egy almafaágat, de arra nem emlékezett, hogy aztán mit csinált vele. Csak az ezüstös fény tudatosodott benne, amely utánuk úszott az első padig. Egyszerre ültek le rá, s egyszerre keltek fel róla, mint a régimódi búcsúzkodáskor a hosszú útra indulók. Aztán egyszeriben a szálló előtt találták magukat, ahol a bankett lesz és szobák vannak rendelve a bejáróknak. Lám, milyen gyönyörű kép a naptárban – gyalogút az iskolába, réteken, mezőkön át... Mily szívesen visszatérne az irtványosi gyerekek közé, de Elemér már veszi is le róla a köpenyt, viszi a táncparkettre, és hagyja, hogy magával ragadja az ezüsthényű ragyogás.

Pirkadt. A vonat a lakott órház előtt állt, valahol egészen közel kakas kukorékkolt. Még behunyt szemmel érzékeli a park örökös árnyékát. Az iskolakerülő, az éjszakai titkos szerelmesek menedékét, és most az ő mágikus kedvesét a másvilágról.

Az éjszakai hálótársak már a folyosón várokoztak, készülve az átszálláshoz a következő állomáson.

Még két órát aludhatna, de le sem merte hunyni a szemét, nehogy álmában visszatérjen Elemér, a rég halott Elemér. S egyáltalán, honnan tudhatjuk, hogy akik csak ténfergünk ezen a világon, nem vagyunk-e mindannyian szintén holtak, és csak nem tudjuk felfogni az élet és a halál közti átváltozást. Könnybe lábadt a szeme, kétoldalt vékonyka sugárban csordult végig orcáján. Nem a szerelem utáni belső gyötrelme vagy a beteljesületlen gyönyör keservéből fakadt. Nem jelentettek semmit, csupán tán a test nedvének önkéntelen távozását, amolyan akaratunkkal nem uralható jelenséget. Már rég túl van az önsajnálaton, rég elmúltak a hálátlan sors okozta fájdalmas érzések. Egyre inkább azokra a kiváltságokra irányul a figyelme, amelyek helyzeténél fogva előnyére lehetnek, például hozzájárulás a személyautóhoz, fürdőhöz, útiköltséghez, parkolóhelyhez és így tovább, és így tovább.

A hálókocsi néhány perc alatt teljesen kiürült. A gyors ismét lendületbe jött, és Mária idő előtt lassan átöltözni és csomagolni kezdett. Felöltözve kis idő múlva a könnyű kosztümben dideregni kezdett. A köpenyéért nyúlt. Csak hát hová lett? Az alsó fekhelyen átkotorta bőröndjét, átnézte a hálótársak összehajtogatott pokrócát, a vánkó sok alját. Elvitte az a nő! A varrónő! Modellnek – mintának, amit felhasználhat.

Ment a kalauz után, aki egy csodálkozó szemű kedves fiatalember volt.

– Tudja mit, hölgyem? Ide küldöm a vasúti rendőrséget, részletesen jegyzőkönyvezik az esetet. – Nem jöttek, nem jegyzőkönyveztek.

Reggel hétkor dideregve, reszketve, kedvetlenül, az emberekben és önmagában is csalódot-

tan lépett ki a vonatból azon az állomáson, ahol ma már álmában is járt. Felszínes tekintettel megállapította (bensőleg még a köpenyével bajlódott), hogy az egykori forgalmistának se híre, se hamva, s hiányzik az újságosbódé is. Az egykori szilárd peront csúszós talajlapokkal rakták ki, a virágtartók meg műanyag hulladékkal voltak teletömve. Szeretett volna szétütni a haszontalan népség közt! Most rögtön! Itt! Helyben! Keserű nosztalgikus sóhaj tört föl belőle, mert nemcsak álmában, hanem a valóságban is végképp odalett az otthonos virágos állomásocska.

Dermedten ült a helyi járaton, a párhuzamos Almafa utcán kivágva az öreg nyárfák, a szénanátha állítólagos okozói. Pusztulásra ítélt az a nemzet, amely romlásba dönti az élő természetet, s már a műanyagokkal sem tud mit kezdeni.

Elszállásolta magát, minden holmiját kiszórta az ágyra, hátha mégis megtalálja a köpenyét, habár a köpeny mégsem egy tű, alaposan kimosta a tiszta fürdőkádat, tiszta vízre vágyott, állig érőre, nagyon melegre, amelynek párája belepi a fürdőszoba minden tükrét. Tizenegy előtt elsők között ért az iskola elé.

Gyönyörű, szinte májusi – ám ennek a kis társaságnak könnyörtelen – nap ígérkezett. A tíz ó napban az arcok lényegesen ráncosabbak voltak, mint a tíz évvel ezelőtti találkozásjukon, több lett az ősz haj, a műfogsor, a púder, a fölösleges kiló meg az idegbajos keszegség is. Mária félig tréfásan provokatívan javasolta, hogy az ilyen találkozókat évek múltán törvénybe iktatva be kellene tiltani. A kijelentését – amit szellemesnek vélt – senki sem értékelte, ami kissé bántotta. Talán azért, mert egész éjjel utazott, és néhány ezer koronája is odalett?!

Ahogy a csaknem ötvenesztendősek csoportja úgy gondolta, hogy már nem jön senki, a tablók közt az iskolaszagú folyosón át bementek hajdani osztályukba. Egykori elnökük, különben a médiából ismert nagykutya – és milyen csendes fiú volt –, egy perces néma csenddel nyitotta meg a találkozót, kegyelettel emlékezve az azóta elhunyt tanáraikra és sajnos, néhány osztálytársukra. Ezután sorra került a sokszor eltüntetett és sokszor véletlenül előkerült osztálykönyv, felolvasták belőle a névsort, vagyis most már csak a megjelent diáktársakat, ezután az életútról tett vallomás következett ábécé szerint, tehát Mária Abrihamová kezdte.

A padból egészséges ember látszatát keltve emelkedett fel, csak véletlenül fellökte a könyök-mankót. Ez kellemetlenül érintette magabiztosságát, meg a lábában a fantomszöveget.

„Az elmúlt tíz év alatt, amióta nem találkoztunk, tíz évvel lettem idősebb”. Hülye kezdet! Mit akart? Tapsot? Az osztályon csupán halk sügés suhant át. „Az elmúlt évben protekciósan

előbbre kerültem a várólistán, és már másodszor cserélték a csípőforgóimat. Egyébként minden halad a régiben, a régi síneken újabb vonattal. Ugyanazzal az egyetlen férjemmel élek, tanítom a tantárgyaimat, a diákok egyre vadabbak, a discséretesért egy doboz cigit kínálnak, de most már ki kell bírnom velük, bár nem dohányzom. Hetente van még néhány esti órám idegeneknek, hajtom a pénzt, mert hát például ma éjszaka is a hálókocsiban ellopták az új köpenyemet. Elég?”

Minden feleléskor az elsőnek a legnehezebb. Az elsőket kiszűrik. Az érettségien is, áthatva nemcsak az Elemér utáni lelki fájdalomtól, hanem bicegve, fülig begipszelve, csoda, hogy a bizottság át nem szűrta tekintetével, tán öntudatlanul is a halott oldalán állt – ez az a lány... ő agyonütötte magát...

A többi érettségizőnek észrevehetően könnyebb volt. Mint például Berec! Átlagos, inkább kevésbé ügyes tanuló. S az életben hogy kikupálódott?! A beszéde csiszolt, hatásos, taglejtése közvetlen, az iskola előtt akkora autója áll, mint egy tank, és Mária a nyakát tenné rá, hogy a csomagtartóban ott a vadászpuska, mert a jobb társaságokban ez úgy illik. Hová jutottunk?! Sikoltani szeretne. S csaknem valamennyi okos lány rosszul fizetett tanítónő! Hát az zseni volt, aki kitalálta azt a bölcsességet, hogy az okos diáklányok a buta dákok titkárnői lesznek.

Rossz ez a mai nap! Túlságosan sok rossz halmazódott föl őbenne. Az elcsépelet pozitív energiának fuccs, és bosszantja, hogy a tíz esztendejét ledarálta, mintha csak egy tízperces kutyasétáltatásról szólt volna. Egyszeriben odalett az érdeklődése osztálytársai beszámolóiról. A csípőforgó második operációját kihagyhatta volna. Mit is akart ezzel elérni? Hogy protekciós kapcsolatai vannak? Nincsenek! Csupán szétesett a forgója. Berecnek eszébe sem jutott, hogy szóljon beültetett porcelánfogairól, amelyek a húszéves találkozón még olyanok voltak, mint a dobos kottái. És ki tudja, minden csajnak két mell van-e a melltartójában, csak neki kellett kitalálnia, hogy a láthatóan rövidebb lábán kívül még két csípőműtete is volt. Szerette volna felpofozni magát! Kis idő múltán, amikor már sikerült a mások beszámolóját is hallgatni, nemcsak a saját szemrehányását, tapasztalhatta, hogy a mondanója sem volt éppen füllentések halmazza, a többiek is föltűnés nélkül javítottak „kádertáblájukon”. Minek kötötte volna az orrukra, hogy nem él a férjével, hogy nem tanít! Néhány órát ad csupán a vietnami óvodáskorúaknak. Néha közvetlenül kint a piaci sátorban. A negyvenéves találkozóra, ha egyáltalán megéli, már nem jön el! Bolond volt, hogy most is eljött. Mert mi köti már össze ezekkel az emberekkel?

Ahogy kiléptek az osztályból, szétszéledtek, ki merre látott. Az egykori lelkesek kis csoportja,

akik a régészeti leletek cserépdarabkáit hordták az iskolába, kimentek a vár alá. Gregová Ancsa (most is mindennek a szervezője) sietett, hogy átfésültesse tegnap készített frizuráját, Poláková Lila elugrott a faluba tortáért és süteményért a vacsorához, néhányan pedig a temetőbe indultak. Berec hangosan adta tudtul szándékát, hogy a barlangba készül. Mária utána szólt – ne tűnj el! Erre megfordult, visszatért – hallottátok, mit mondott? Az én feleségem meg már húsz éve mást sem mond – tűnj innen!

Tán jó pontot szerzett Berecnél? Leszakadt az utolsó csoporttól, és bizonytalan kitüntetés érzésével ment a szállóba, hogy azt a furcsa szellemidéző éjszakai alvását befejezze.

Legalább az elnevezések legyenek vonzóak, erősködött Gregová Ancsa, ezért a vacsorát a Rózsaszín szalonban rendelte meg. Talán túl sokat is ettek, jócskán ittak, mutogatták egymásnak a sikeres családtagok fényképeivel teli albumokat, szidták a helyieket, akik ignorálták a találkozózt, részletezték a diagnózisokat és a korai haláleseteket.

Fokozatosan vonultak le táncolni a bárba az egykori diákszerelmek, gyakran nem is tudták, hogy ők szerelmek tárgyai, egyikük-másikuk csak a parketten szerzett tudomást róla a kissé elázott mostani táncosuktól.

Máriát Berec segítette fel a bárpult magas ülőkéjére. Beszélt neki a vállalkozás kockázatáról, az évi forgalomról, haszonról, adókról. Külhoni italokkal kínálta, amelyek az italkeverőbe öntve egészen ártalmatlannak tünnek, ám mégiscsak a fejükbe szálltak, a nevüket sosem hallotta, Berec hízelgő szavai szinte elcsavarták a fejét, hogy milyen szép volt, most már nyugodtan megmondhatja neki, hogy nagyon szerelmes volt belé. Kacagott, és csak látszatra csitítgatta, hogy ne vicceljen vele.

– Komolyan, Mery!

Ez a diákkori Mery, amire már csaknem senki sem emlékezett, és az elmúlt harminc év alatt ezt a becenevét nem is hallotta, ettől teljesen odalett.

– De hát te, Mery, feljebb törtettél.

Mint valami kis naiva, kacéran villogtatta feketére festett szemét (holnap majd ezért az ön-maga nevetségessé tételéért leszámol magával, de most ezek olyan szép, kedves, édes, sziruptól ragacsos szavak).

– Hová törtettem?

– Hisz tudod te, Mery, hová.

Mint az amerikai filmben a színésznő, megérintette a férfi nyakkendőjét.

– Nem, nem tudom.

– Hát Elemérhez, ha annyira hallani akarod, Mery.

Miközben szinte megmerevedett, Berec elárasztotta széles mosolyával, porcelán fogai gyöngyszemekként ragyogtak.

– Nem lapozunk, Mery? Hányadik emeleten van a szobád?

Éppen akkor fejezte be a táncot Gregová Ancsa és Poláková Lila az újdonsült, csak itt szerzett hódolóikkal, amikor Berec a bárpult magas ülőkéjéről leemelte Máriát. A három pár a széles lépcsők előtt találkozott össze, ahonnan kilátás volt a kivilágított üres ruhatárra, s ott Mária meglátta a köpenyét. Nem tudott uralkodni az idegein, hangosan felkiáltott:

– Lám csak, ott lóg a köpenyem, itt már egyszer azon az éjjelen voltam Elem...

Az öt felnőtt elcsodálkozott, sokatmondóan, meg bizonyos megértéssel, tekintettel a jócskán elfogyasztott alkoholra a fejükben egymásra néztek, mert a ruhatár teljesen üres volt. Ancsa és Lila felkísérték Máriát a szobájába.

– És igenis ott lógott – erősködött nehezen forgó nyelvvel Mária.

– Semmi, semmi, csak kicsit többet ittál. Mi is többet ittunk. Ittunk. És aztán? Berec fizette a bárban elfogyasztottakat. Úgymond egyszer a pokolban is van lakodalom.

Elbontották az ágyat, mint magával tehetetlen rongybábura ráhúzták a hálóingét, s azt véelve, hogy már alszik, helyet foglaltak a székeken. Mintha valami távoli messzeségből hallaná Ancsa suttogását, amit nem volt képes megakadályozni:

– Lila, tudod, hogy elhagyta a férje?

– Ne mond...

– Igen.

– Honnan tudod?

– Kicsi a világ. Inni kezdett, mert az iskolai kiránduláson elveszett egy diáklánya, ezért kitétek a tanítóságból.

Bárcsak forogna Máriának a nyelve, és képes lenne korigálni Ancsa istentelen ostobaságait, bárcsak képes lenne... Az a szaros nem vészelt el az iskolai kiránduláson, hanem fenekére vert az evezőlapáttal, amikor meglátta a ladik fenekén egy ismeretlen fiúval. Büntett! Milyen nevetséges! Egy kis kék folt a taknyos lányka fenekén! Orvos! És kiűzetése a szertárból. Csak ezután kezdett hordani olcsó lapos üveget a táskájában, szürcsölgetni egyedül, titokban, alkalmas helyeken. S maga küldte el a férjét, hadd csináljon gyereket egy egészséges asszonynak, hogy fönmaradjon a fajtája.

– S azt is tudod, Lila, hogy máig él és átkozza őt Elemér anyja?

Három hét múlva a vasúti igazgatóság küldött Máriának valamilyen rút idegen köpenyt. Csak véletlenül, félénken dugta be kezét a kissé duzzadt zsebébe, s kihúzott belőle egy összeszáradt megállapíthatatlan virágú ágacska. Megszagolta, még volt egy kis kesernyés idegen sorsú illata.

(Vércse Miklós fordítása)